

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos

Sutaupyta energija – pigiausia

Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

Projektas „Energijos efektyvumo didinimas Lietuvoje“ (Nr. LIFE20 IPC/LT/000002) yra finansuojamas Europos Sąjungos LIFE programos ir Lietuvos Respublikos lėšomis. Šiame naujienlaiškyje pateikiamas jos autorių požiūris, ir Europos Komisija nėra atsakinga už bet kokią šios informacijos panaudojimą.

Turinys

1. Aplinkos apsaugos vadybos sistema – sprendimas tinkantis visiems pirkimams? (papildyta).....	3
2. Ar AVS standarto reikalavimą galima kelti kaip kvalifikacijos reikalavimą?.....	6
3. Ar turi būti pripažįstami tik akredituotų sertifikavimo įstaigų išduoti sertifikatai?.....	7
4. Tiekėjo taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymas	8
5. Ar tiekėjas gali pasitelkti subtiekėją, kad atitiktų AVS standartus? (papildyta).....	10
6. AVS standartas LST EN ISO 14001:2015.....	12
7. EMAS – Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistema	14
8. EMAS ir ISO 14001 skirtumai ir panašumai	15
9. AVS standarto laikymosi priežiūra sutarties vykdymo metu (nauja skiltis).....	18
10. Nuorodos	20

1. Aplinkos apsaugos vadybos sistema – sprendimas tinkantis visiems pirkimams?

Aplinkos apsaugos vadybos sistema (toliau – **AVS**) yra priemonė, skirta nuolatos gerinti aplinkosaugos politikos veiksmingumą visų tipų organizacijose.

AVS – tai aplinkosaugos problemų nustatymo ir sprendimo sistema, padedanti nustatyti organizacijos (toliau šiame tekste - **tiekėjo**) aplinkosaugos politikos tikslus ir įgyvendinti aplinkosauginius įsipareigojimus. AVS suteikia galimybę sistemingai valdyti tiekėjo vykdomos veiklos poveikį aplinkai, teikiant paslaugas, gaminant produktus, atliekant darbus, taip pat nuosekliai spręsti aktualius aplinkosaugos klausimus, skiriant lėšų, apibrėžiant atsakomybę ir nuolatos vertinant veiklas, procesus bei procedūras.

Pirkimo vykdytojams siekiant įvykdyti žaliuosius pirkimus vis dažniau kyla klausimas ar galima pirkimo dokumentuose nustatyti reikalavimą, kad **prekės (įrangos) gamintojas** turėtų EMAS, LST EN ISO 14001 sertifikatą, arba kitą lygiavertį aplinkos apsaugos vadybos sertifikatą arba, kad perkamai prekei (įrangai) taikytų aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus pagal [Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 „Dėl Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdam žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“](#) patvirtinto Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdam žaliuosius pirkimus tvarkos aprašo (toliau – **Tvarkos aprašas**) 4.3 papunktį.

Tvarkos aprašo 4.3 papunktis nustato, kad **perkamai paslaugai ar darbui, kurie nėra įtraukti į Tvarkos aprašo 1 priede patvirtintą Produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašą (toliau – produktų sąrašas) „<...> tiekėjas taiko aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus pagal standartą LST EN ISO 14001 „Aplinkos vadybos sistemos. Reikalavimai ir naudojimo gairės“ (toliau – LST EN ISO 14001) arba Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (toliau – EMAS) ar kitus aplinkos apsaugos vadybos standartus, pagrįstus atitinkamais Europos arba tarptautinių standartizacijos organizacijų priimtais standartais, ar kitais tiekėjo pateiktais lygiaverčiais įrodymais <...>“.**

Vykdydamas žaliąjį paslaugų arba darbų pirkimą pagal Tvarkos aprašo 4.3 papunktį, pirkimo vykdytojas, nustatydamas Tvarkos aprašo 4.3 papunkčio reikalavimą, vadovaujasi [Viešųjų pirkimų įstatymo](#) (toliau - **VPĮ**) 48 straipsnio 2 dalimi ar [Pirkimų, atliekamu varentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektu, įstatymo](#) (toliau - **PĮ**) 60 straipsnio 2 dalimi, t. y.:

- reikalavimas yra nustatomas **tiekėjui**;

- pirkimo vykdytojas pripažįsta lygiaverčius sertifikatus, išduotus kitose valstybėse narėse įsteigtų **nepriklausomų** įstaigų;
- atliekant supaprastintą pirkimą ar perkant VPĮ 2 / PĮ 4 priede nurodytas socialines ir kitas specialiąsias paslaugas, pirkimo vykdytojas priima ir kitus tiekėjo **lygiaverčių** aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo **priemonių įrodymus**, kurie patvirtintų, kad tiekėjo siūlomos aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės atitinka reikalaujamus aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus;
- tiek tarptautinio, tiek supaprastinto pirkimo atvejais, tiekėjui pagrindžius ir įrodžius, kad tiekėjas dėl nuo jo nepriklausančių objektyvių priežasčių negali pateikti sertifikatų per nustatytą laiką pirkimo vykdytojas privalo priimti ir vertinti ne tik atitinkamus sertifikatus, bet ir kitus tiekėjo lygiaverčių aplinkos apsaugos priemonių vadybos užtikrinimo priemonių įrodymus, pavyzdžiui, kad AVS standartas pas tiekėją jau yra įdiegtas, atliktas auditas (tiekėjas pateikia sertifikavimo įmonės patvirtinimą apie atliktą auditą ir teigiamą audito išvadą, kad tiekėjui sertifikatas bus išduotas) ir šiuo metu tik laukiama, kol sertifikavimo įmonė išduos sertifikatą. Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) žiniomis sertifikato išdavimo procedūra kartais gali trukti ir kelias savaites. Kai tiekėjui sertifikatas yra išduodamas, jis jį turi pateikti pirkimo vykdytojui.

SVARBU!

Siekiant įsigyti prekę (įrangą) ir įvykdyti žaliąjį pirkimą pagal [Tvarkos aprašą](#) ir siekiant jį įgyvendinti vadovaujantis būtent Tvarkos aprašo 4.3 papunkčiu, negalimas AVS standartų reikalavimo kėlimas prekės (įrangos) gamintojui, prekės (įrangos) tiekėjui ar pačiai prekei (įrangai), nes minėtas punktas taikomas tik įsigyjant paslaugas ir (arba) darbus.

Jei vykdomas prekių pirkimas ir siekiamai įsigyti prekei (įrangai) Tvarkos apraše **nėra nustatyti** ir patvirtinti taikytini **minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai**, pirkimo vykdytojas vis tiek gali įvykdyti žaliąjį pirkimą. Tai galima padaryti keliais būdais: pagal Tvarkos aprašo 4.2 papunktį pasirinktiems produktams reikalauti atitikties I-ojo tipo ekologiniam ženklui (pirkimo vykdytojas turėtų atlikti rinkos tyrimą ir įsitikinti ar norimi įsigyti produktai gali atitikti I-ojo tipo ekologinio ženklo reikalavimus, ar yra tokių produktų pasiūla rinkoje. Daugiau informacijos apie I tipo ekologinius ženklus galite rasti [čia](#)) **arba** pagal Tvarkos aprašo 4.4.4 papunktį savarankiškai nustatyti aplinkos apsaugos kriterijus perkamam produktui.

Savarankiškai nustatomi aplinkos apsaugos kriterijai prekėms galėtų būti, pavyzdžiui:

1) **pažangių, ilgaamžių ir energetiškai efektyvių prekių (įrangos) įsigijimo atvejais**, pirkimo vykdytojas galėtų prašyti suteikti ilgesnę nei standartinę garantiją, užtikrinti, kad originalių ar joms lygiaverčių atsarginių dalių būtų galima įsigyti ne trumpiau kaip 5 metus (arba nurodyti kitą laikotarpį) nuo prekės pristatymo dienos. Išmontuojant panaudotą prekę turi būti galimybė atskirti dalis, turinčias aplinkai kenksmingų medžiagų. Prekei pagaminti, tiekti ir (ar) naudoti naudojama energija iš atsinaujinančių energijos išteklių, prekės baterijos yra įkraunamos (pavyzdžiui, žibintuvėliuose ir pan.), prekė turi aukščiausią energijos vartojimo efektyvumo klasę ir pan.

2) **Prekės (įrangos) pakuotė turėtų būti draugiška aplinkai**. Nustatyti, jog prekė (įranga) nėra pertekliniu būdu pakuojama, atsisakoma pakuotės (antrinės pakuotės), jei ji nėra reikalinga, ar supakuojama į daugkartinio naudojimo pakuotę arba, kad pakuotė turi būti laikytina perdirbamąja pakuote pagal Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo nuostatas ir (ar) turi būti vienalytė (homogeniška) pakuotė, pagaminta iš vienos rūšies medžiagos. Taip pat pakuojama didesniais kiekiais, pavyzdžiui, rinkoje galima užsisakyti individualiai supakuotų prekių, o pirkimo vykdytojas nustato reikalavimą pakuoti didesniais kiekiais. Nustatyti reikalavimą, kad pakuotė turi būti pagaminta iš perdirbtos žaliavos ir pakuotė ir jos dalys turi būti pagamintos taip, kad jas būtų galima pakartotinai naudoti, perdirbti ar kitaip naudoti (nustačius reikalavimą dėl pakuotės rūšiavimo ir perdirbimo, taip pat reikalinga užtikrinti, kad pakuočių atliekomis būtų tinkamai pasirūpinama).

3) Nustatyti reikalavimus **dėl prekės pristatymo**, jei tinkama, prekių pristatymus atlikti su netaisytomis transporto priemonėmis.

4) Pirkimo vykdytojo noras prekės gamybos procesui nustatyti **aplinkos apsaugos vadybos sistemos** kriterijų manytina galėtų atitikti savarankiškai nustatomus aplinkos apsaugos kriterijus, vadovaujantis Tvarkos aprašo 4.4.4 p. nustatytais aplinkosauginiais principais. Tačiau tam būtina žinoti, kaip aplinkos apsaugos vadybos sistema yra tiekėjo (gamintojo) pritaikoma konkrečios prekės gamybos, transportavimo ir kituose procesuose, kokią pridėtinę vertę galutiniam rezultatui - įsigyjamai prekei bei jos tolesniam gyvavimo ciklui suteiks toks reikalavimas, t. y. kaip tai susiję su pirkimo objektu. Ar tai, kad tiekėjas (gamintojas) yra įsidiegęs aplinkos apsaugos vadybos sistemą reiškia, kad prekės gamybos procese yra sunaudojama mažiau gamtos išteklių ir (ar) sudėtyje yra pakartotinai panaudotų, ir (ar) perdirbtų medžiagų ir pan. Ir tik tada priimti sprendimą dėl aplinkos apsaugos kriterijaus nustatymo. Tokiu atveju aplinkos apsaugos vadybos sistemos sertifikatas galėtų būti teikiamas kaip vienas iš galimų atitiktį įrodančių dokumentų. Primename, kad savarankiškai nustatant aplinkos apsaugos kriterijus pirkimo vykdytojais turi tinkamai pagrįsti jų būtinybę bei užtikrinti tiekėjų konkurenciją ir jos neapriboti.

Aukščiau pateikti keli galimi savarankiškai nustatomų aplinkos apsaugos kriterijų pavyzdžiai, tačiau tai nereiškia, jog negalima kelti kitų aplinkos apsaugos kriterijų. Rekomenduotina visuomet kompleksiskai peržiūrėti prekės (įrangos) gyvavimo ciklą. Primintina, kad žaliųjų pirkimų vykdymui taikomos tokios pačios taisyklės, kaip ir vykdant bet kokį kitą viešąjį pirkimą ar pirkimą, vadovaujantis VPĮ / PĮ nuostatomis. Pirkimo dokumentai turi būti tikslūs, aiškūs ir be dviprasmybių, tam kad tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, o pirkimo vykdytojas nupirkti tai, kas yra reikalinga. Dėl to ir keliami aplinkos apsaugos kriterijai turi būti tiekėjui suprantami ir aiškūs, negali būti deklaratyvūs, dviprasmiški ar abstraktūs bei turi būti **susiję su pirkimo objektu**.

Primename, jog nustatant aplinkos apsaugos kriterijus naudinga atlikti rinkos analizę ir (ar) rinkos konsultacijas, kadangi bendradarbiaujant su tiekėjais gali būti geriausiai išsiaiškinama ką rinka gali pasiūlyti pirkimo vykdytojui. Pirkimo vykdytojas, atsižvelgdamas į pirkimo objektą bei atlikto rinkos tyrimo ar rinkos konsultacijos rezultatus, pats priima sprendimą kokius aplinkos apsaugos kriterijus kelti, kaip gali būti įrodyta atitiktis keliamiems kriterijams bei kurioje pirkimo dokumentų dalyje juos nustatyti, ir pateikia visą informaciją pirkimo dokumentuose. Pažymėtina, kad daugeliu atveju pirkimo sąlygose nustatyti aplinkos apsaugos kriterijai turi tapti ir tampa sutarties vykdymo sąlygomis. Sutarties vykdymo metu pirkimo vykdytojas privalo prižiūrėti, kad tiekėjas šių reikalavimų laikytųsi įgyvendinant sutartį.

Atsakymus į dažniausiai užduodamus klausimus galite rasti „Žaliųjų pirkimų“ skiltyje, kurią galite rasti [čia](#).

2. Ar AVS standarto reikalavimą galima kelti kaip kvalifikacijos reikalavimą?

Nagrinėjant pirkimo vykdytojų užduodamus klausimus, pastebėta, kad AVS standarto taikymas dažnai yra priskiriamas prie tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų.

SVARBU!

AVS standarto (LST EN ISO 14001, EMAS ir kt.) turėjimas ir taikymas / laikymasis (VPĮ 48 straipsnio 2 dalis/ PĮ 60 straipsnio 2 dalis) **nėra priskirtinas prie tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų**. Tiekėjų kvalifikacijos reikalavimams yra priskiriamos **aplinkos apsaugos vadybos priemonės** (VPĮ 51 straipsnio 7 dalies 8 punktas).

Jei pirkimo vykdytojas nusprendžia nustatyti reikalavimą, kad tiekėjas laikosi tam tikrų aplinkos apsaugos vadybos priemonių, vadovaudamasis VPĮ 51 straipsnio 7 dalies 8 punktu ir VPT direktoriaus 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-105 patvirtintos tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodikos (toliau – [Tiekėjų kvalifikacijos metodika](#)) 22 punktu, tokiu

atveju pirkimo vykdytojas nurodo ne reikalaujamą taikyti AVS standartą, bet **konkrečias aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemones**, kurias turės taikyti tiekėjas. Taigi, pirkimo vykdytojas pirmiausia turi apgalvoti ir nuspręsti, kas konkrečiame pirkime yra reikalinga: ar 1) visas AVS standartas, t. y., visi sistemos punktai, nurodyti standarte, ar 2) tik keletas tam tikrų aplinkos apsaugos vadybos priemonių. Pirmuoju atveju tai nebus laikoma tiekėjų kvalifikacijos reikalavimu ir pirkimo dokumentuose toks reikalavimas bus keliamas atskirai, ne tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų lentelėje. Antruoju atveju tai bus laikoma kvalifikacijos reikalavimu ir jis bus nurodomas tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų lentelėje.

Primintina, kad pirkimo vykdytojas kiekvienu konkrečiu atveju pirkimo dokumentuose įtvirtindamas reikalavimus, susijusius su AVS standarto ar aplinkos apsaugos vadybos priemonių laikymusi, privalo įvertinti šių reikalavimų **būtinumą**, reikalingumą, sąsają su pirkimo objektu bei proporcingumą pirkimo objektui. Tai reiškia, kad pirkimo sąlygose nustatomus reikalavimus reikia derinti prie konkrečių sutarties reikalavimų ir pirkimo objekto.

Daugiau informacijos apie AVS reikalavimų taikymą, kai vykdomas žaliasis pirkimas, galite rasti pranešime [Aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimo taikymas Tvarkos aprašo 4.3 bei Tvarkos aprašo 2 priedo 15.2 ir 26.1 atvejais.](#)

3. Ar turi būti pripažįstami tik akredituotų sertifikavimo įstaigų išduoti sertifikatai?

Jei pirkimo vykdytojas nusprendžia nustatyti reikalavimą, kad tiekėjas laikosi AVS standarto, kaip nurodoma VPĮ 48 str. / PĮ 60 str. ir reikalauja pateikti nepriklausomų įstaigų išduotus sertifikatus, pvz., EMAS arba ISO 14001, turi būti pripažįstami ir **lygiaverčiai sertifikatai**. Tai gali būti nepriklausomos akredituotos arba neakredituotos įstaigos išduotas sertifikatas. Akredituotos sertifikavimo įstaigos išduotas sertifikatas, pažymėtas akreditacijos simboliu yra pripažįstamas tarptautiniu mastu. Akredituotos organizacijos statusas reiškia, kad nacionalinė akreditacijos įstaiga (Lietuvoje – Nacionalinis akreditacijos biuras, toliau - **NAB**) reguliariai, nepriklausomai bei objektyviai vertina akredituotų aplinkosaugos vertintojų kompetenciją bei veiklos procedūras, o jų kompetencija atitinka jų veiklai taikomus [reikalavimus](#). NAB suteikta akreditacija reiškia, kad aplinkosaugos vertintojas yra kompetentingas atlikti atitikties įvertinimo procedūras, kurioms yra akredituotas.

Nepriklausomos (nebūtinai akredituotos) įstaigos išduoti aplinkos apsaugos vadybos sertifikatai taip pat gali būti laikomi tinkamais įrodymais.

Jei pirkimo vykdytojui kyla abejonių dėl pateikto sertifikato tikrumo, jis turi teisę kreiptis į tiekėją paaiškinimo, prašydamas pateikti dokumentus, pagrindžiančius tiekėjo pateiktame

sertifikate nurodytą informaciją. Tai galėtų būti tiekėjo vidiniai dokumentai (aplinkos apsaugos vadybos sistemos aprašai, įmonės ar įstaigos vadovybės patvirtinti įsakymai, vidaus audito ataskaita, procedūros ar pan.), kurių pagrindu tiekėjui buvo išduotas sertifikatas. Pirkimo vykdytojas gali kreiptis ir į sertifikatą išdavusią įstaigą, prašydamas pateikti informaciją, kada ir kokių pagrindų buvo išduotas pirkimo metu pateiktas sertifikatas, bei prašyti supažindinti su sertifikato išdavimą pagrindžiančia išorės audito išvada. Išanalizavus iš abiejų šaltinių gautą papildomą informaciją bei dokumentus (įskaitant ir pasirašytą išorės audito išvadą), galėtų būti priimamas sprendimas, ar minėtas sertifikatas šio konkretaus pirkimo atveju yra priimtinas ir tinkamas įrodymas. Jei pirkimo vykdytojas suabejotų pateiktos informacijos ar dokumentų patikimumu ir (ar) įtartų, kad galimai yra padarytas teisės aktų pažeidimas (pvz., suklastoti dokumentai), jis gali kreiptis į teisėsaugos institucijas.

4. Tiekėjo taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymas

Atlikdamas supaprastintą pirkimą ar pirksdamas VPĮ 2 priede / PJ 4 priede nurodytas socialines ir kitas specialiąsias paslaugas, pirkimo vykdytojas, nustatęs reikalavimą, kad tiekėjas laikosi AVS standartų, kaip nurodoma VPĮ 48 str. / PJ 60 str. 2 dalyje, priima ir **kitus tiekėjo pateiktus lygiaverčius aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių įrodymus**, kurie patvirtintų, kad jo taikomos aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės atitinka reikalaujamus AVS standartus. Kiti lygiaverčiai aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių įrodymai gali būti tiekėjo parengtų taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių **aprašymas**, kuris tenkina visus reikalavimus, nustatytus Tvarkos aprašo 10 punkto 10.1 – 10.6 papunkčiuose:

10.1. apibrėžta įmonės ar įstaigos vadovybės patvirtinta aplinkos apsaugos politika ir aplinkos apsaugos reikalavimų atitikimas teikiant paslaugas ir vykdant darbus;

10.2. nustatyti reikšmingiausi aplinkos apsaugos aspektai, kuriems įtaką daro, gali daryti įmonės ar įstaigos vykdoma veikla, ir šiuos aplinkos apsaugos aspektus reglamentuojantys teisės aktai;

10.3. nustatyti aplinkosauginiai tikslai ir uždaviniai bei priemonės šiems tikslams pasiekti;

10.4. numatyta aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo stebėseną – paskirti atsakingi asmenys, nustatyta jų atsakomybė, pareigos ir priemonių įgyvendinimo terminai;

10.5. parengtas aplinkosauginių ir avarinių situacijų valdymo planas;

10.6. vykdoma aplinkosauginio gerinimo veiklos kontrolė (pvz., parengiamos kasmetinės ataskaitos, kurios pateikiamos, pristatomos įmonės vadovybei).

Atkreipiame dėmesį, kad jeigu pirkimo vykdytojas pirkimo dokumentuose nurodo ne reikalavimą taikyti AVS standartą (LST EN ISO 14001, EMAS ir kt.), bet **konkrečias aplinkos**

apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės pagal [Tiekėjų kvalifikacijos metodikos](#) 22 punktą, tokiu atveju atitinkamai įrodyti tiekėjo pateiktas aplinkos apsaugos vadybos priemonių taikymo aprašymas **nebūtinai** turi tenkinti **visus** Tvarkos aprašo 10 punkte nustatytus reikalavimus. Tiekėjai gali (bet neprivalo) kaip įrodantį dokumentą pateikti nepriklausomų (akredituotų arba neakredituotų) įstaigų išduotą sertifikatą.

Nepaisant to, jog Tvarkos apraše apibūdintas aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymo turinys, tiekėjams kyla klausimų dėl to, kaip reikėtų tinkamai apsirašyti aplinkos apsaugos vadybos priemonės, kad jos būtų pripažintos lygiavertėmis. Pirkimo vykdytojams kyla klausimų dėl to, kaip minėtus aprašymus vertinti, kokių konkrečių pagrindžiančių dokumentų reikalauti iš tiekėjo, atsižvelgiant į tiekėjų veiklos, poveikio aplinkai, turimos aplinkos apsaugos vizijos, organizacinės struktūros skirtumus ir, atitinkamai, taikomas skirtingas aplinkos apsaugos priemonės.

Ką reikia žinoti tiekėjui, norint tinkamai apsirašyti taikomas aplinkos apsaugos vadybos priemonės? Pateiktas aprašymas turi įrodyti, jog tiekėjo taikomomis lygiavertėmis priemonėmis užtikrinamas **toks pats aplinkosaugos lygis**, koks būtų užtikrinamas priemonėmis, būtinomis pagal aplinkosaugos vadybos sistemą ([Viešųjų pirkimų direktyvos](#) preambulės 88 punktas).

Reikia pabrėžti, kad AVS (EMAS, LST EN ISO 14001 ar kt.) standartai **nenustato konkrečių aplinkos apsaugos reikalavimų**. Svarbiausi elementai, į kuriuos tiekėjai turi atsižvelgti siekdami būti sertifikuoti pagal aukščiau nurodytus standartus, yra įsipareigojimas nuolat tobulėti ir užtikrinti, kad būtų laikomasi norminių reikalavimų. Kiekvienas tiekėjas, diegdamasis aplinkos apsaugos vadybos sistemą, ją įsidedgia pagal savo vykdomą veiklą, požiūrį į aplinkos apsaugą, vertybes. Tai, kokie aplinkos apsaugos vadybos elementai bus įdiegti konkrečiau tiekėjo, gali priklausyti nuo konkrečiau sektoriaus ar tiekėjo veiklos, vadovybės identifikuoto poreikio ir t.t., tačiau visais atvejais turi būti keletas **bendrų pagrindinių elementų**:

- ✓ apibrėžta aplinkos apsaugos vadybos sistemos **taikymo sritis**;
- ✓ patvirtinta tiekėjo **aplinkos apsaugos politika**;
- ✓ įvardintos **rizikos** ir parengtas veiksmų planas rizikoms minimizuoti;
- ✓ parengta **aplinkosaugos programa** ir išsikelti **aplinkosauginiai tikslai**;
- ✓ sukurta **organizacinė struktūra** bei vykdomas AVS integravimas į organizacijos veiklas;
- ✓ tiekėjo viduje vykdomas išsikeltų tikslų **monitoringas**;
- ✓ vykdomi **kasmetiniai vidaus ir išorės auditai**, kurių metu stebima tiekėjo pažanga ir progresas aplinkosaugos srityje.

Kokia galėtų būti **dokumentacija**, patvirtinanti, kad tiekėjas savo veikloje laikosi aplinkosaugos standartų?

- patvirtinta tiekėjo aplinkos apsaugos politika;
- monitoringo ir analizės rezultatai;
- atitiktis teisiniams ir kitiems prisiimtiems reikalavimams;
- vidaus ir išorės audito programa ir rezultatai,
- vadybos vertinamosios analizės rezultatai (susirinkimo protokolas).

Vertindamas poveikį aplinkai tiekėjas turi atsižvelgti į **tiesioginius ir netiesioginius poveikio** aplinkai aspektus ir juos apskaičiuoti (netiesioginių aspektų poveikis aplinkai nustatomas preliminarus, kadangi tiksliai paskaičiuoti labai sudėtinga, tačiau jį irgi reikėtų įsivertinti). Poveikis aplinkai **vertinamas per visą veiklos gyvavimo ciklą**. Ten, kur poveikio aplinkai tiekėjas kontroliuoti negali, galbūt yra galimybės (per tiekėjo partnerius ir pan.) jį įtakoti. Įsivardinant aplinkosaugines rizikas turi būti stengiamasi sumažinti tikimybę incidentui įvykti, taip pat sumažinti incidento pasekmes. Diegiant AVS, dažnai atrandamos ir tiekėjų **galimybės** aplinkosaugos srityje: vieniems tai galimybė sumažinti išteklių naudojimą, kitiems - padidinti išteklių naudojimo efektyvumą, naudoti aplinkai draugiškesnes priemones.

5. Ar tiekėjas gali pasitelkti subtiekJą, kad atitiktų AVS standarto reikalavimą?

Rėmimąsi kitų ūkio subjektų pajėgumais reglamentuoja VPĮ 49 straipsnis, kuriame nurodyta, kad tiekėjas gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, tam jog atitiktų pirkimo dokumentuose nustatytą reikalavimą turėti specialų leidimą arba būti tam tikrų organizacijų nariu pagal VPĮ 47 straipsnio 2 dalies nuostatas, nustatytus finansinio ir ekonominio pajėgumo reikalavimus pagal VPĮ 47 straipsnio 3 dalies nuostatas ar techninio ir profesinio pajėgumo reikalavimus pagal VPĮ 47 straipsnio 6 dalies nuostatas, neatsižvelgiant į ryšio su tais ūkio subjektais teisinį pobūdį. Taigi, nėra nurodyta, kad kito ūkio subjekto pasitelkimas dėl AVS standarto turėjimo būtų laikomas rėmimusi kitų ūkio subjektų pajėgumais VPĮ 49 straipsnio prasme.

AVS standartai nėra kvalifikacijos reikalavimai VPĮ 47 str. prasme, todėl pasitelkiant kitą ūkio subjektą, kad atitiktų šiuos reikalavimus, nėra laikoma, kad remiamasi kitų ūkio subjektų

pajėgumais VPĮ 49 str. prasme. Vis dėlto, kadangi VPĮ 48 str. / PĮ 60 str. nustatyti reikalavimai taip pat yra susiję su tiekėjų kvalifikacija plačiaja prasme, todėl tiekėjas **gali pasitelkti kitus ūkio subjektus**, kad atitiktų pirkimo dokumentuose nustatytus AVS standartų reikalavimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad teisė taip, kaip ir rėmimosi kitų ūkio subjektų pajėgumais atveju VPĮ 49 straipsnio prasme, taip ir pasitelkimo dėl AVS standarto nėra absoliuti. Manytina, kad **tiekėjas pasitelkti kitą ūkio subjektą dėl AVS standarto gali tik tiek, kiek tai susiję su to ūkio subjekto priiimtomis prievolėmis pagal pirkimo sutartį**. Tai reiškia, kad kitas ūkio subjektas negali tiesiog „paskolinti“ reikalaujamo sertifikato.

Jeigu pirkimo objektas nėra kompleksiškas, pavyzdžiui, perkama viena paslauga, AVS standarto reikalavimą nustatant visos pirkimo sutarties (viso perkamo objekto) atžvilgiu, tiekėjas turi atitikti reikalavimą pats. Jeigu pirkimo objektas sudėtinis ir tiekėjas netaiko AVS standarto visoms perkamo objekto sritims, tokiu atveju tiekėjas, kuris pats neatitinka keliamo reikalavimo, gali pasitelkti ūkio subjektą, taikantį AVS standartą, nustatytam reikalavimui atitikti. Tokiu atveju turi būti užtikrinta, kad subtiekėjas, kuris pasitelkiamas dėl AVS standarto taikymo, pats tiesiogiai ir dalyvautų vykdant sutartį tose dalyse, kur šis AVS standartas reikalingas.

Kai AVS standartas reikalingas tai sutarties daliai, kurią vykdytų kitas ūkio subjektas, tuomet tiekėjas, pasitelkęs tą kitą ūkio subjektą, turintį pirkimo dokumentuose reikalaujamą sertifikatą, būtų laikomas atitinkančiu nustatytą reikalavimą. Jeigu sertifikatas yra reikšmingas visoms su pirkimo objektu susijusioms prievolėms įvykdyti, dėl kurių sudaroma sutartis, neturintis minėto sertifikato (supaprastintų bei VPĮ 2 priede / PĮ 4 priede nurodytų socialinių ir kitų specialiųjų paslaugų pirkimų atvejais, įrodymų dėl taikomų lygiavertčių aplinkos apsaugos vadybos sistemos užtikrinimo priemonių) negalintis pateikti tiekėjas negali būti laikomas atitinkančiu minėtą reikalavimą, nepaisant to, kad buvo pasitelktas reikiamą sertifikatą turintis ūkio subjektas.

Vykdamas žaliąjį pirkimą, svarbu įvertinti, ar pateiktuose atitiktų AVS standarto reikalavimą įrodančiuose dokumentuose yra aptartas tiekėjo ir subtiekėjų ar ūkio subjektų, kurių pajėgumais remiamasi (toliau kartu – subtiekėjai) bendradarbiavimas taikant tiekėjo įsidiegtą AVS standartą (ar taikomas lygiaverttes aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės, tais atvejais, kai vadovaujantis VPĮ 48 str. / PĮ 60 str. turi būti priimamos lygiaverttės aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės). Jei taip, užtektų, kad pats tiekėjas turėtų AVS standartą (ar taikytų lygiaverttes aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės), o subtiekėjai vadovautųsi tiekėjo turimu AVS standartu (ar tiekėjo pasitvirtintomis lygiaverttėmis aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonėmis), atsižvelgiant į jų priiimamus įsipareigojimus pirkimo sutarčiai vykdyti. Todėl pirkimo dokumentuose rekomenduojama nustatyti, pavyzdžiui, „jeigu tiekėjas pats atitinka šį reikalavimą, tačiau pasitelkia subtiekėjus

nurodytiems darbams atlikti / paslaugoms teikti, kuriems (-ioms) yra nustatytas šis reikalavimas, tokiu atveju subtiekJai turi laikytis reikalaujamo AVS standarto / lygiaverčių aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių, atsižvelgiant į jų prisiimamus įsipareigojimus pirkimo sutarčiai vykdyti.“ Kai tiekėjas pats atitinka nustatytą AVS standarto / lygiaverčių aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių taikymo reikalavimą visa apimtimi, subtiekJai neprivalo pateikti AVS sertifikato / lygiaverčių aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių. Tačiau rekomenduojama pirkimo dokumentuose nurodyti, kad tiekėjas turi pateikti minėtą reikalavimą pagrindžiančius dokumentus, pavyzdžiui, tiekėjo vidaus dokumentus (pavyzdžiui, vadovybės patvirtintą aplinkos apsaugos politiką) arba su subtieKėju pasirašytą bendradarbiavimo susitarimą, arba kitą dokumentą, kuriame yra aprašyta, kad subtieKėjas turi laikytis tiekėjo AVS standarto / tiekėjo taikomų aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių tiek, kiek jis/jos taikomas / taikomos atsižvelgiant į subtieKėjo prisiimamus įsipareigojimus pirkimo sutarčiai vykdyti bei nustatyta tiekėjo atsakomybė sutarties vykdymo metu prižiūrėti, kad subtieKėjas vadovautųsi tiekėjo turimu AVS standartu / tiekėjo taikomomis aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonėmis.

6. AVS standartas LST EN ISO 14001:2015

Tarptautinį aplinkos apsaugos vadybos sistemų standartą LST EN ISO 14001:2015 (toliau – **ISO 14001**), gali taikyti viso pasaulio organizacijos. Pasaulyje yra apie 250 000 organizacijų, sertifikuotų pagal ISO 14001.

Integruodamas standarto ISO 14001 reikalavimus, tiekėjas prisideda prie darnaus vystymosi:

- apsaugo aplinką, užkirsdamas kelią (arba ženkliai sumažindamas riziką) neigiamiems poveikiams aplinkai;
- mažina potencialų neigiamą savo vykdomos veiklos poveikį aplinkai;
- didina aplinkos apsaugos veiksmingumą valdant savo veiklos procesus;
- perduoda aplinkosauginį sąmoningumą suinteresuotoms šalims;
- efektyviau naudoja gamtinius resursus.

ISO 14001 sertifikato turėjimas užtikrina, kad tiekėjo vadovybė sistemingai imasi priemonių kontroliuoti tiekėjo poveikį aplinkai, klientams ir partneriams suteikia garantijas dėl tiekėjo atsakomybės aplinkosaugos klausimais, įrodo tiekėjo veiklos atitiktį norminiams teisės aktams, pagerina tiekėjo reputaciją aplinkos apsaugos srityje, pagerėja tiekėjo energijos vartojimo efektyvumas ir našumas, kartu sumažėja išlaidos, suteikiama galimybė stebėti ir nuolat didinti tiekėjo poveikio aplinkai mažinimo tikslus ir nustatytus rodiklius.

Kiek laiko trunka įsidięgti ISO 14001? Priklauso nuo to, kokia organizacija (akredituota ar neakredituota) sertifikavimui bus pasirinkta, kokia organizacija (maža, didelė) diegiasi standartą, kiek joje dirba darbuotojų ir t.t. Tačiau apytikriai 1 pirminio sertifikavimo etapas trunka apie 3-6 mėn., 2 etapas – apie 3 mėn. ir po to apie 3 sav. trunka sertifikato išdavimas. Sertifikatas išduodamas 3 metams, bet turi būti vykdomi priežiūros auditai kas metus, kitaip sertifikato galiojimas gali būti sustabdytas, taip pat jei tikrinant bus aptiktos žymios neatitiktys, jis gali būti panaikintas.

Svarbu pažymėti, jog pats savaime pirkimo dokumentuose iškeltas reikalavimas, kad tiekėjas laikosi AVS standartų, kaip nurodoma Tvarkos aprašo 4.3 papunktyje, nėra pakankamas siekiant įvykdyti žaliąjį pirkimą, nes yra svarbu, jog tiekėjas vykdydamas sutartį **taikytų aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus būtent perkamoms paslaugoms ar darbams. ISO 14001 sertifikatuose yra nurodoma taikymo sritis, kuriai galioja sertifikatas. Kadangi pirkimuose keliami aplinkos apsaugos reikalavimai turi būti susiję su pirkimo objektu, rekomenduojame nustatant reikalavimą pagal Tvarkos aprašo 4.3 papunktį, pirkimo dokumentuose nurodyti konkrečią aplinkos apsaugos vadybos sistemos sertifikato taikymo sritį arba aiškiai nurodyti kokiems konkrečioms darbams ir (ar) paslaugoms turi būti taikomi AVS standartų reikalavimai, taip užtikrinant, kad tiekėjo pateiktas ISO 14001 atspindės pirkimo vykdytojo perkamas paslaugas ar darbus, o keliamas reikalavimas bus susijęs su pirkimo objektu. Tai ypač aktualu, kai tiekėjo turimas ISO 14001 sertifikatas apima ne visas jo vykdomos veiklos sritis. Tokiu atveju pirkimo dokumentuose nenurodžius prašomo sertifikato taikymo srities ar aiškiai nenurodant kokiems konkrečioms darbams ir (ar) paslaugoms turi būti taikomi AVS standartų reikalavimai, kyla rizika, jog tiekėjo pateiktas sertifikatas neatitiks perkamų paslaugų ar darbų.**

7. EMAS – Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistema

Performance,
Credibility,
Transparency

EMAS sistema naudojasi visų pirma ES arba Europos ekonominėje erdvėje registruoti tiekėjai, nors ja galima naudotis ir kitur įsikūrusioms organizacijoms (tačiau atitiktį jai visada patikrina kontroliuojanti Europos akreditavimo įstaiga). Europoje yra daugiau kaip 4 000 organizacijų (daugiausiai Ispanijos, Italijos, Prancūzijos šalyse),

registruotų pagal EMAS. Lietuvoje kol kas organizacijų, registruotų pagal EMAS, nėra daug – Aplinkos apsaugos agentūros [skelbiamame saraše](#) nurodytos 7 organizacijos, iš jų tik 2 registracija EMAS yra galiojanti.

EMAS tikslas – skatinti ir nuolat didinti tiekėjų aplinkosauginį veiksmingumą tiekėjams diegiant ir įgyvendinant AVS, atliekant sisteminį, objektyvų ir periodišką taikomos aplinkosaugos politikos veiksmingumo vertinimą, teikiant informaciją apie aplinkosauginį veiksmingumą, atvirai bendraujant su visuomene ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis, tiekėjų darbuotojams aktyviai dalyvaujant ir rengiant mokymus. EMAS – tai savanorišku dalyvavimu grindžiama sistema, skirta tiekėjams, kurie pageidauja įsipareigoti vertinti, valdyti ir gerinti savo aplinkos apsaugos politikos veiksmingumą. Pažymėtina, kad EMAS logotipas negali būti naudojamas žymėti produktams ir jų pakuotėms arba kartu su lyginamosiomis nuorodomis į kitą veiklą ir paslaugas arba taip, kad galėtų būti painiojamas su ekologiškų produktų ženklais.

EMAS nacionalinė kompetentinga įstaiga Lietuvoje, registruojanti ir vertinanti tiekėjus, norinčius įsidiesti ir taikyti EMAS, yra **Aplinkos apsaugos agentūra**.

EMAS aplinkosaugos vertintojai – tai organizacijos ar pavieniai asmenys, EMAS klausimų ekspertai, kuriuos akreditavo nacionalinė Akreditacijos įstaiga ir kurie yra nepriklausomi nuo vertinamos organizacijos, jos auditoriaus ar konsultanto. Aplinkosaugos vertintojai turi patikrinti, ar organizacija atitinka keliamus teisinius reikalavimus, atlikti pirminę aplinkosaugos analizę (jei reikalinga), turi veikiančią aplinkosaugos vadybos sistemą, kuri sistemiškai, objektyviai ir periodiškai yra audituojama, ar patikimi vidaus audito rezultatai ir ar organizacija yra parengusi EMAS reglamento nuostatas atitinkančią aplinkosaugos ataskaitą. Jie taip pat vertina aplinkosaugos ataskaitoje pateikiamos informacijos ir duomenų bei kitos aplinkosauginės informacijos, kurią skelbia organizacijos, patikimumą ir teisingumą.

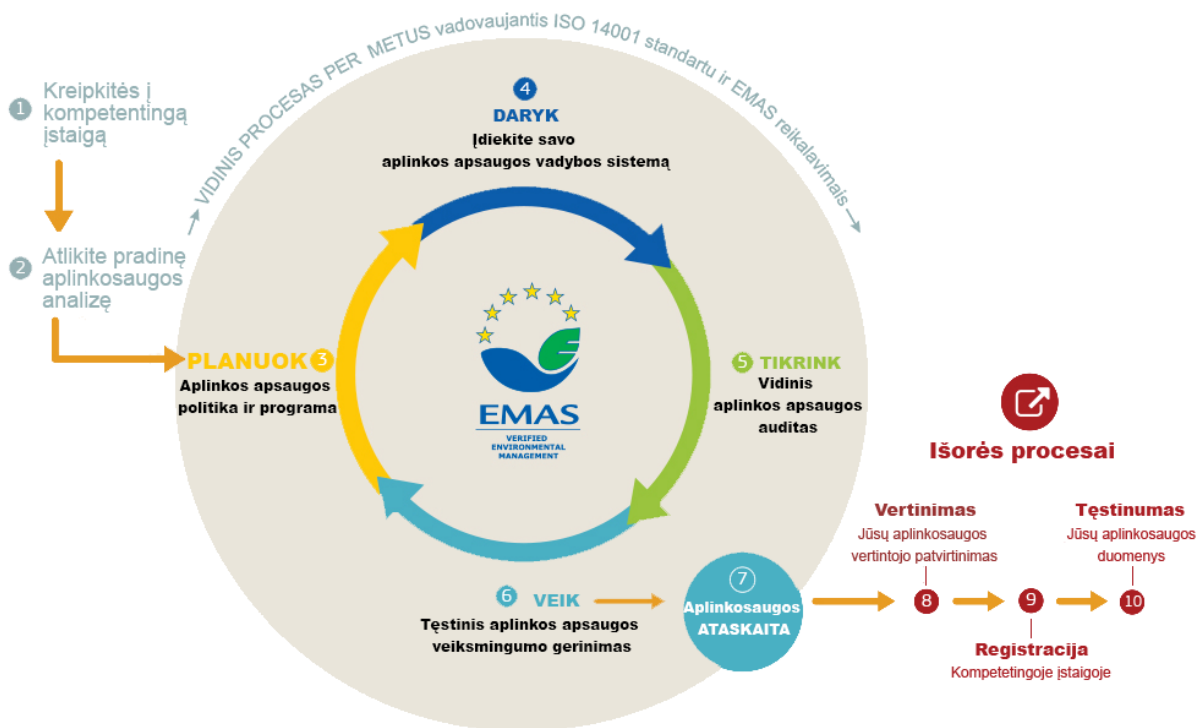
Aplinkosaugos vertintojas, kuris atlieka vertinimą ir patvirtina organizacijos aplinkosaugos vadybos sistemą, turi būti **akredituotas arba gavęs leidimą valstybėje narėje**, kurioje organizacija teikia registracijos paraišką. Fiziniai asmenys, veikiantys kaip aplinkosaugos

vertintojai ir individualiai atliekantys vertinimą bei tvirtinimą, turi atitikti aplinkosaugos vertintojams nustatytus reikalavimus.

8. EMAS ir ISO 14001 skirtumai ir panašumai

Visi standarto ISO 14001 reikalavimai yra įtraukti į 2009 m. lapkričio 25 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1221/2009 Dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 761/2001 ir Komisijos sprendimus 2001/681/EB bei 2006/193/EB (toliau – [EMAS reglamentas](#)) todėl standartas ISO 14001 gali būti naudingas tiekėjams siekiant sertifikuotis pagal EMAS. Sertifikavimas pagal EMAS apima ISO 14001 reikalavimus ir tokius papildomus elementus kaip patvirtinta atitiktis aplinkos apsaugos teisės aktams, įsipareigojimas nuolat didinti tiekėjo aplinkosaugos politikos veiksmingumą, aktyvus darbuotojų dalyvavimas ir privalomas metinių rezultatų pranešimas visuomenei (poveikio aplinkai informacinis pranešimas), patvirtinamas tikrinimo įstaigos. Pastaruoju elementu (informaciniu pranešimu) EMAS labai skiriasi nuo kitų sistemų, nes tokia pranešime viešai ir skaidriai parodomas registruoto tiekėjo aplinkosaugos veiksmingumas.

EMAS ir ISO 14001 standartai remiasi metodika: „Planuok – Daryk – Tikrink – Veik“:

Vidiniame rate apibrėžti veiksmai, kuriuos atlieka tiek ISO 14001, tiek EMAS standarto turėtojai. Išoriniai veiksmai ir procesai skirti tik EMAS besidiegiantiems tiekėjams.

Šaltinis:

https://ec.europa.eu/environment/emas/join_emas/how_does_it_work_step0_en.htm?etran=lt

Pagrindiniai skirtumai tarp EMAS ir ISO 14001

Standartus sudarantys elementai	EMAS	ISO 14001
Pagrindiniai aspektai		
Teisinis reguliavimas	2009 m. lapkričio 25 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1221/2009	Tarptautinis komercinis standartas, grįstas private teise
Dalyvavimas	Savanoriškas	Savanoriškas
Geografinis regionas	Tarptautinis standartas, tačiau registraciją visuomet vykdyt ES šalies narės institucija	Tarptautinis standartas
Tikslas	Dėmesys nuolatiniam tiekėjo tobulėjimui vykdam aplinkos apsaugos politiką	Dėmesys nuolatiniam tiekėjo aplinkos apsaugos vadybos sistemos gerinimui
Planavimas		
Aplinkosauginiai aspektai	Išsami pradinė aplinkosauginė analizė apie esamas tiekėjo vykdomas veiklas, gaminamą produkciją ir teikiamas paslaugas	Reikalinga tik identifikuoti aplinkosauginius tiekėjo veiklos aspektus; Pradinė aplinkosauginė analizė rekomenduojama, bet neprivaloma
Atitiktis teisės aktų reikalavimams	Reikalingi įrodymai dėl pilnos atitikties teisės aktų reikalavimams	Įsipareigojimas atitikti taikomų teisės aktų reikalavimus; Nėra vykdomas atitikimo teisės aktų reikalavimams auditas
Darbuotojų įtraukimas	Aktyvus darbuotojų ir jų atstovų įsitraukimas	Neprivalomas (tačiau tiek ISO 14001, tiek ir EMAS numato darbuotojų mokymus)
Subtiekėjai ir partneriai	Privaloma daryti įtaką savo partneriams ir subtiekėjams	Apie atitinkamas procedūras pranešama partneriams ir subtiekėjams

Išorinė komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> Būtinai atviras dialogas su išorės suinteresuotosiomis šalimis Privaloma reguliariai skelbti aplinkos apsaugos ataskaitą išorei 	<ul style="list-style-type: none"> Dialogas su išorės suinteresuotosiomis šalimis nėra privalomas Viešas reguliarios aplinkos apsaugos ataskaitos skelbimas nėra privalomas
Tikrinimas		
Vidinis aplinkos apsaugos auditas	<ul style="list-style-type: none"> Vykdomas aplinkos apsaugos vadybos sistemos auditas Vykdomas veiklos auditas vertinant aplinkosauginę tiekėjo veiklą Vykdomas atitikties išsikeltiems aplinkosauginiams tikslams auditas 	Vykdomas tik aplinkos apsaugos vadybos sistemos ir atitikimo standartui auditas
Tikrintojas / auditorius	<ul style="list-style-type: none"> Aplinkosaugos vertintojai yra akredituojami / licencijuojami ir prižiūrimi vyriausybinių institucijų Aplinkosaugos vertintojo nepriklausomumas yra privalomas 	<ul style="list-style-type: none"> Sertifikavimo įstaigas akredituoja nacionalinės akreditavimo įstaigos Aplinkosaugos vertintojo nepriklausomumas yra rekomenduojamas
Auditas	<ul style="list-style-type: none"> Išorinis auditas, dokumentų peržiūra ir apsilankymai vietoje atliekami pagal EMAS reglamentą Tikrinama ar pagerėjo organizacijos aplinkos apsaugos veiksmingumas Duomenys iš aplinkos apsaugos ataskaitos turi būti patvirtinti 	<ul style="list-style-type: none"> Pačiame ISO 14001 standarte nėra nurodyta kaip dažnai turi būti atliekami audita, bet nurodyta, kad turi būti tikrinamas aplinkos apsaugos sistemos veikimas
Leidžiančios nukrypti nuostatos mažoms ir vidutinėms įmonėms	<ul style="list-style-type: none"> Tarpai tarp auditų pailginti nuo 3 iki 4 metų Aplinkos apsaugos ataskaita turi būti 	Jokių leidžiančių nukrypti nuostatų nenumatyta

	atnaujinama tik kas du metus (vietoj kasmetinės) <ul style="list-style-type: none"> • Aplinkosaugos vertintojas atsižvelgia į mažų įmonių specifiką 	
Oficiali registracija	<ul style="list-style-type: none"> • Viešai prieinamas registras, kuriame užregistruotas kiekvienas įsidiėgęs EMAS 	Nėra oficialaus registro
Logo	Yra oficialus logotipas	Nėra

Šaltinis: https://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/factsheets/EMASiso14001_high.pdf

Plačiau apie EMAS ir ISO 14001 panašumus ir skirtumus galite paskaityti [EMAS reglamento](#) 2 priede. EMAS reglamento 2 priedas naudingas ir organizacijoms, besiruošiančioms įsidiėti EMAS arba ISO 14001 bei tiekėjams, norintiems savarankiškai nustatyti savo įmonėje taikomas aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemones.

9. AVS standarto laikymosi priežiūra sutarties vykdymo metu

Nustačius pirkimo dokumentuose AVS standarto reikalavimą vadovaujantis VPĮ 48 straipsniu / PJ 60 straipsniu, labai svarbu sutartyje nustatyti AVS standarto reikalavimo įgyvendinimo priežiūros ir kontrolės mechanizmus, tam, kad pirkimo vykdytojas galėtų įsitikinti jog tiekėjas šio reikalavimo laikosi sutarties vykdymo metu. Toliau pateikiamos bendro pobūdžio rekomendacijos kaip pirkimo vykdytojas galėtų sutartyje apsirašyti AVS standarto reikalavimo / lygiaverčių aplinkos apsaugos vadybos priemonių įgyvendinimo priežiūros ir kontrolės mechanizmus.

Pavyzdžiai:

- 1) Per visą [X darbų vykdymo / teikiamų X paslaugų] laikotarpį tiekėjas privalo turėti galiojantį aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartą ir turėti tą patvirtinančius dokumentus, bei įdiegtos aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus taikyti [atliekant X darbus / teikiant X paslaugas]. Jei tiekėjo ar ūkio subjektų grupės nario, ar subtiekiėjo (jeigu vykdant pirkimo sutartį jie pasitelkiami) turimas aplinkos apsaugos vadybos sistemos sertifikato galiojimas baigiasi iki [X darbų atlikimo / X paslaugų teikimo], kuriems turi būti taikomi aplinkos apsaugos vadybos sistemos standarto reikalavimai laikotarpio pabaigos, tiekėjas privalo užtikrinti, kad bus pratęstas turimas sertifikatas (įsigytas naujas) ir pateikti tai pagrindžiančius dokumentus pirkimo vykdytojui. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos sertifikatas turi būti išduotas nepriklausomos įstaigos.
- 2) Per visą [X darbų, arba teikiamų X paslaugų], kuriems taikomi aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimai, vykdymo laikotarpį tiekėjas [atlikdamas X darbus / teikdamas X

paslaugas] privalo taikyti lygiavertes aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemones, kurias nurodė savo pasiūlyme.

3) Tiekėjas **[pirkimo vykdytojas nurodo periodiškumą, pvz., kas mėnesį, kiekvieną ketvirtį, kasmet ir pan., atsižvelgdamas į darbų / paslaugų vykdymo laikotarpį]** pirkimo vykdytojui turi pateikti:

- a) ataskaitas apie tiekėjo pasiektų aplinkos apsaugos tikslų nustatytų pagal turimą aplinkosaugos vadybos sistemą / aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių, kurias tiekėjas nurodė savo pasiūlyme, įgyvendinimą, ir (arba),
- b) tiekėjo (įmonės) vadovybės atlikto aplinkos apsaugos vadybos sistemos / aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių, kurias tiekėjas nurodė savo pasiūlyme, patikrinimo ar pakartotinio stebėjimo rezultatus, ir (arba),
- c) naujausią dokumentaciją (pvz., procedūrų aprašymą) apie nustatytų aplinkos apsaugos tikslų / aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių, kurias nurodė savo pasiūlyme, vertinimo nukrypimų ištaisymus ir, kaip jie buvo pašalinti bei jei įmanoma, kokių prevencinių veiksmų tiekėjas imsis ateityje, kad nukrypimai nesikartotų.

Pastabos:

- 1) Jeigu tiekėjas turi įsidiegęs ir atliekamiems darbams / teikiamoms paslaugoms taiko ISO 14001 ar EMAS standartą, pirkimo vykdytojas nustatęs, kad **tiekėjas ne dažniau nei kasmet turi pateikti ataskaitas apie aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimą, gali sutartyje nustatyti**, kad, pavyzdžiui, tiekėjas turi pateikti nepriklausomo aplinkosaugos vertintojo ar nepriklausomos sertifikavimo įstaigos patikrintą aplinkos apsaugos ataskaitą. Tokiu atveju kartu su aplinkos apsaugos ataskaita tiekėjas turi pateikti aplinkosaugos vertintojo pasirašytą atlikto vertinimo ir patvirtinimo deklaraciją ar kitą dokumentą, įrodantį, kad tiekėjo aplinkos apsaugos ataskaita buvo patikrinta nepriklausomo aplinkosaugos vertintojo ar nepriklausomos sertifikavimo įstaigos.
- 2) Pirkimo vykdytojas sutartyje turi nustatyti sankcijas (pvz., reikalauti sumokėti baudą, pasinaudoti sutarties įvykdymo užtikrinimu ir pan.) už aplinkos apsaugos vadybos sistemos / lygiaverčių aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių, kurias tiekėjas nurodė savo pasiūlyme, nesilaikymą ar netinkamą jų vykdymą. Taip pat pirkimo vykdytojas turi teisę nutraukti sutartį su tiekėju, jei aplinkos apsaugos vadybos sistemos sertifikatas nebus pratęstas arba bus sustabdytas ar nutrauktas jo galiojimas.

10. Nuorodos

Visa pateikiama informacija yra parengta pagal interneto svetainėse pateiktus duomenis. Nuorodose informacija pateikiama lietuvių ir anglų kalbomis.

- <https://www.iso.org/home.html>
- <https://aaa.lrv.lt/lt/apie-agentura-1/vadybos-sistemas/emas-aplinkosaugos-vadybos-ir-audito-sistema>
- <https://nab.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/vadybos-sistemų-sertifikavimo-istaigų-akreditavimas-iso-iec-17021-1-1>
- <https://nab.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/emas-vertintojų-akreditavimas-1>
- <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.408192/asr>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32009R1221>
- https://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm
- <https://webgate.ec.europa.eu/emas2/public/registration/list>
- https://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/factsheets/EMASiso14001_high.pdf

Dokumento versijos

Versijos numeris	Data	Pastabos, papildoma informacija
1	2022-09-28	Pradinė dokumento versija.
2	2023-06-16	Patikslinta dokumento versija. Papildytas 2 skyrius „ Ar AVS standarto reikalavimą galima kelti kaip kvalifikacijos reikalavimą? “ sakiniu „Daugiau informacijos galite rasti pranešime Aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimo taikymas Tvarkos aprašo 4.3 bei Tvarkos aprašo 2 priedo 15.2 ir 26.1 atvejais. “
3	2024-05-31	Patikslinta dokumento versija. Papildytas 1 ir 5 skyriai, taip pat papildyta nauju 9 skyriumi „ AVS standarto priežiūra sutarties vykdymo metu “ bei atliktos kitos redakcinio ir (ar) techninio pobūdžio korekcijos. Šis dokumentas.